

Postmodernismus

JSB_SLAV55 #6

Post- předpona s významem “pozdější, následující”

1. hovor., publ. vysoké, privilegované postavení, funkce 1: upevnit si svůj p.
  2. sport. slang místo, umístění: nový hráč na postu levého obránce
- †**post**, -a m. (z něm. < lat.) slang. člen (*vojenské, vězeňské aj.*) stráže: stál tam p. (Haš.);

post, -u v. půst

post = příspěvek psaný na sociální síti (Napsat šest postů).

Kdy “začíná” postmoderna/postmodernismus?

- paradoxně nezodpověditelná otázka
  - vychází z podstaty postmodernismu

“Postmodernism is a period in which we are too uncertain to say that one thing is a definitive break from what came before.” (Sara Upstone)

- postmodernismus se vymyká narativu “plynoucích dějin”

Obyvkle mluvíme cca o přelomu 60. a 70. let 20. stol.

Postmodernismus - dvojí pojetí

- 1) období PO modernismu v časovém smyslu
- 2) období PO modernismu s myšlenkovém smyslu

Styčné body:

- proud vědomí
- nepřímá řeč
- nelineární narativ
- ZVIKLÁNÍ PRAVDY

Postmoderní literatura

- silnější spojení s kulturním kontextem
- přesahuje sebe sama

Modernista hledá ztracené pravdy a řád zničený válkou/pokrokem etc.

Postmodernista zpochybňuje, že jakákoliv pravda kdy existovala a oslavuje zničení starých pořádků.

ROZDÍL je v PŘÍSTUPU k pravdě (attitude), ne ve stylu psaní.

Postmoderní kultura

“postmoderna” = termín z konce 70. let

1984 = Jean-François Lyotard: *Postmoderní situace*

“Neuvěřitelnost metanarativů.”

KONEC VELKÝCH PŘÍBĚHŮ

METANARATIV

= rámcový “příběh”, prostřednictvím kterého promýšlíme svět.

Rysy postmoderní kultury podle Dominica Strinatiho

- 1) smazání hranice mezi společností a kulturou
- 2) zdůraznění stylu před podstatou
- 3) smazání hranice mezi vysokou a populární kulturou
- 4) složitější chápání času a prostoru
- 5) konec velkých příběhů

POSTMODERNA X POSTMODERNISMUS

Nedůsledné dělení...

POSTMODERNA = kulturní epocha

POSTMODERNISMUS = filozofický směr (Lyotard aj.)

Neužívá se důsledně (zcela v duchu postm.)

SIMULAKRUM

Jean Baudrillard:

“Simulakrum je kopie kopie kopie kopie kopie kopie... bez originální předlohy.”

- narušení vztahu mezi originálem a kopií
- smazání hranice mezi skutečností a ne-skutečností
- “ztráta reality” = HYPERREALITA

SIMULAKRUM

- 1) Obraz reprezentuje skutečnost.
- 2) Obraz není reprezentací skutečnosti, ale jejím zkreslením.
- 3) Skutečnost je zamlžená, neviditelná, ale skrze obraz ji tušíme.
- 4) Je jasné, že za obrazem žádná skutečnost není.

SIMULAKRUM: PŘÍKLAD

BAUDRILLARD A LITERATURA

- “ztráta reality” není vždy jen “oslavována”
- “ztráta reality” je také zdrojem problémů

Thomas Pynchon

Don DeLillo

JSME SIMULACE?

ANTROPICKÝ PRINCIP vs SIMULAČNÍ HYPOTÉZA

=

MODERNISMUS vs POSTMODERNISMUS

POLITICKÉ SIMULACE

Baudrillard: *Válka v zálivu se nebude konat / se nekoná / se nekonala*

- západní média “stvořila” válku, která nikdy “nebyla”
- podobně: Bosna, Rwanda, Kosovo, Ukrajina, Somálsko, Súdán, Chile, Venezuela...

Frederic Jameson: *Postmodernismus: Kultura pozdního kapitalismu*

“Picasso, Joyce a jiní, už nejsou hnusní... stali se mrtvými klasiky...” (a to vinou akademické institucionalizace)

KOMODIFIKACE UMĚNÍ

Podle Jamesona typický jev postmodernismu.

“Vše se stává zbožím určeným k vydělávání peněz, to je poslední fáze kapitalismu.”

“Jako individua jsme ztraceni v síti vztahů, jimž nerozumíme, jsme otroci těchto sítí.”

“Postmodernismus není fáze kultury, postmodernismus JE kultura, a je to kultura pozdního kapitalismu.”

Je snazší žít v hotelu, než v ulicích kolem.

POSTMODERNÍ LITERATURA

- zkreslený čas
  - zmatení v časoprostoru
- metafikce
  - autoreference
  - sebereflexe
  - nespolehlivé vyprávění (Wayne Booth, 1961)
- pastiš
  - parodie
  - anti-reference
  - intertextualita
  - metafikčnost
- hyperrealita
  - nejistota skutečnosti
  - umělost kultury

POSTMODERNÍ LITERATURA

- ironie
  - reakce na smrt metanarativů
- narušení reality
  - magický realismus (s výhradami)
  - absurdita v “normálním” světě

Postmoderní literatura nemá jednotný postoj k současné kultuře, ale spojuje ji její nazírání.

HISTORICKÁ METAFIKCE

Linda Hutcheon: *The Politics of Postmodernism* (1989)

- zpochybnění role textu jako nositele “pravdy”
- nespolehlivost textu je uměleckým prostředkem (bez ohledu na pravdivost)

Salman Rushdie: *Děti půlnoci* = text je nespolehlivý

Don DeLillo: *Libra* = historie je nespolehlivá

Julian Barnes: *England, England* = realita je nespolehlivá

SKILA AVERKIJ (17. století – začátek 18. století) – původem Kopt, učitel šermu, jeden z nejvyhlášenějších mistrů šavle, žijících koncem 17. století v Cařihradě. Sloužil u jistého zdejšího diplomata Avrama Brankoviče[†] a svého pána cvičil v šermířském umění za naprosté tmy, připoután k protivníkovi dlouhým koženým řemenem. Ovládal i umění ranhojičské a vždycky při sobě nosil sadu stříbrných čínských jehel a zrcadlo, na němž byly červeně vytečkovány obrysy jeho hlavy a zeleně linie vrásek brázdících včerní směry jeho

maloasijských měst nejzdařilejší zásahy šavlí, studoval je a ověřoval na živém mase, a teprve pak popisoval způsob jejich provedení ve zvláštním spisu plném diagramů a schematicky znázorněných výpadů tohoto starodávného umění. Dovedl šavlí zabít rybu ve vodě nebo zavěsit na meč vetknutý do země svítilnu a pak protivníka, přikrádajícího se ke světlu, napadnout ze tmy nožem. Každý z těchto výpadů označoval jiným znamením zodiaku a každá hvězda těchto souhvězdí označovala jednu smrt. Je známo, že v roce 1689 měl už

POSTMODERNISTICKÉ ČTENÍ LITERATURY (?)

- nic není jisté
- vše je dovoleno (až do extrému)
- interpretace jsou “hry” či “zboží na trhu”